

נייר עמדה בנושא

הצעת חוק איסור צריכת זנות וטיפול בקהילה (תיקוני חקיקה), התש"ע-2010

הרקע והדילמה

מזה שנים נלחמת מדינת ישראל בתופעות הזנות והסחר בנשים, אולם המציאות בשטח מלמדת כי הפעילות של רשויות האכיפה על פי החוק הקיים כנגד סרסורים וסוחרים-נשים איננה מצליחה למגר את התופעה או לצמצמה באופן משמעותי.¹ הצעת החוק הנוכחית מבקשת לצמצם את היקף התופעה על ידי קביעה שצריכת זנות היא עבירה פלילית שעונשה שישה חודשי מאסר. כבר זמן רב שקיימת חקיקה דומה במספר מדינות בעולם,² והיא הולכת ונהיית מקובלת גם במדינות נוספות.³ בנוסף מבקשת הצעת חוק לאפשר לצרכן להמיר את עונש המאסר בשיקום, כאשר מדובר בעבירה ראשונה, כפי שנהוג במספר מדינות בעולם. בעבר, התנגד משרד המשפטים לחקיקה מסוג זה.⁴ בנייר זה מבקשים רבני צהר לבדוק את הצעת החוק מנקודת מבט יהודית.

ה"מבט יהודי": איזון בין הטלת אחריות פלילית והשקעה בחינוך ושיקום

א. הזנות היא תופעה חמורה שיש מקום להטלת אחריות פלילית בגינה:

וזאת, בהתבסס על הנימוקים הבאים:

- 1. הזנות פוגעת במעמד האישה:** בתורה נאמר: "אֶל תַּחֲלֹל אֶת בְּתֻלַּת הַזְנוּתָהּ" (ויקרא יט, כט). הזנות היא חילול כבוד של האישה, החפצת גופה והפיכתו למוצר העובר לסוחר ודינה להיאסר גם בהסכמת הצדדים כמו סחר איברים. בתלמוד מסופר (סנהדרין עה ע"א) על אדם שנדרש על ידי הרופאים לקיים יחסים עם אישה כדי להתרפא מחולי מסוכן, וחכמים קבעו שעדיף שימות ובלבד ש"לא יהפכו בנות ישראל להפקר" (רמב"ם, יסודי התורה ה, ט).
- 2. בתופעת הזנות יש אלמנט של אונס כפוי:** חז"ל קבעו: "פיתוי קטנה - אונס הוא" (יבמות לג ע"ב). קטינה נחשבת לאנוסה גם אם קיימה יחסי מין בהסכמה. באופן דומה, מבוססת תופעת הזנות על טשטוש מובנה בין אונס לרצון.⁵ לרוב, העוסקות בזנות הן נשים החיות חיי ניצול והשפלה מתמשכים. הן נדמות כמי שבחרות למכור את גופן, אך בפועל הן אנוסות במעשיהן. לכן אין להסכים לזנות גם מנקודת ראות ליברלית. כבר הנביאים קשרו בין תופעת הזנות לפגיעה בחלשים, והציגו אותה כאחד הביטויים הקיצוניים ביותר

לחוסר מוסריות: "השֹׁאֲפִים עַל עֵפֶר אֶרֶץ בְּרֹאשׁ דָּלִים, וְדָרְךְ עֲנִיִּים יָטוּ (=הרוצים לפגוע ב"דלים" וב"עניים", כלומר בחלשים), וְאִישׁ וְאִבּוֹ יֵלְכוּ אֶל הַנֶּעֱרָה (= לשם זנות) לְמַעַן חַלֵּל אֶת שֵׁם קִדְּשִׁי" (עמוס ב, ז).

3. **הזנות פוגעת באהבה ובמשפחה:** תופעת הזנות מביאה את הקשר בין גבר לאישה לבור תחתיות. היא מעוותת את הקשר שנועד להיות בנוי מחיבור ייחודי בין גוף ונפש המשלים את האדם, "וְדָבַק בְּאִשְׁתּוֹ וְהָיוּ לְבָשָׂר אֶחָד" (בראשית ב, כד)⁶ ומביא אותו לשיא של אהבת הזולת ונתינה הדדית⁷. הזנות מביאה לא אחת להתבהמות האדם ולריסוק משפחות.
4. **אחריות פלילית על הצרכן:** ההלכה היהודית רואה בזנות עבירה פלילית ומטילה עונש שווה הן על האיש והן על האישה, שכן שניהם גורמים באותה מידה לקיומה של התופעה המכוערת של הזנות בישראל⁸. המצב החוקי הקיים, שבו הזנות עצמה אינה אסורה בחוק, אלא רק השידול לזנות והסחר בנשים, גורם לאבסורד מוסרי בו צרכני הזנות (בעיקר גברים) רשאים להתעלם מהפגיעה האנושה בנשים, שלה הם שותפים.

עם זאת, אין להטיל אחריות פלילית גם על הזונה עצמה. המציאות מראה שכלל נשים המגיעות לעיסוק במתן שירותי מין בשכר אינן עושות זאת מבחירה חופשית, אלא מובלות לעיסוק זה בדרכים שונות: אלימות, תלות בסמים וכדו'. לאחר שנכנסו למעגל הזנות – הן מצויות במערכת לחצים ואיומים המונעת מהן את הדרך החוצה. במצב זה על פי ההלכה היהודית הן לא בנות עונשין⁹.

ב. יש להרחיב את מנגנוני התמיכה והסיוע לאלה שנקלעו לעיסוק בזנות

- **אחריות החברה לשיקום העוסקים בזנות:** התלמוד (על פי רש"י ד"ה לא, סוטה מה ע"ב) מספר שכאשר מתרחש רצח בקרבת העיר נדרשים מנהיגי העיר לבדוק את עצמם, אם לא הייתה רשלנות בדאגתם לאנשי העיר, שגרמה לאחר מבני העיר להידרדר לפשע. מכאן אנו למדים שהחברה הישראלית אינה יכולה להסתפק בחקיקה האוסרת צריכת שירותי מין אלא עליה לפתח ולהרחיב את מערכות התמיכה במי שהדרדר לזנות, בהתאם לתכנית הבין-משרדית להוצאת ממעגל הזנות, מתוך נקודת מבט רחבה שתכליתה התמודדות כוללת עם התופעה.

עמדת רבני צהר היא שיש מקום להטלת אחריות פלילית על צרכני זנות, ולאפשר את המרתה בשיקום. עם זאת, אין להטיל אחריות פלילית על נשים העוסקות בזנות אלא להרחיב את מנגנוני התמיכה לאלה שנקלעו למצב זה.

- ¹ ראו במסמך של הרשות לקידום מעמד האשה במשרד ראש הממשלה ביחס לתופעת הסחר בנשים וההתמודדות עמה <http://www.pmo.gov.il/MA/sachar/sachar>
- ² ממצאי סקר דעת קהל בנושא הפללת הלקוח בשירותי מין 11 באוקטובר 2007 <http://www.knesset.gov.il/mmm/data/pdf/m01840.pdf>
- ³ <http://www.haaretz.co.il/news/world/1.1584871>
- ⁴ משרד המשפטים הסגוריה הציבורית הארצית 27 במאי 2008 כב אייר תשס"ח <http://www.justice.gov.il/NR/rdonlyres/8C0CE3CB-8AC6-4967-B2F5-102FA7DAB3E7/10718/HatssaatHokZnut.pdf>
- בין הנימוקים שהוזכרו: (1) עדיפות השקעה באמצעים חברתיים כגון חינוך והסברה על פני אכיפה; (2) חוסר התועלת שבטיפול חינוכי בכפייה; (3) איסור צריכת זנות בהסכמה ובתשלום מנוגד לנורמה דמוקרטית ליברלית; (4) הוצאה אל מחוץ לחוק לעיתים מזיקה ועלולה לגרום להשתלטות עבריינים על התחום.
- ⁵ ראו סקירה תמציתית בנושא הזנות בישראל <http://www.pmo.gov.il/MA/znut/znut1>. ראו שם גם בעניין הרקע האישי של העוסקות בזנות בישראל.
- ⁶ וכן יבמות סג ע"א: כל אדם שאין לו אישה אינו אדם; קידושין ב ע"א משל לאדם שאבדה לו אבדה
- ⁷ קידושין מא ע"ב: "אסור לאדם לקדש אישה עד שיראנה, שמא יראה בה דבר מגונה ותתגנה והתורה אמרה "ואהבת לרעך כמוך"; ר' חיים ויטאל, ספר הליקוטים, פרשת עקב, ד"ה ויענך: "שאם יאהב אותה כגופו יקיים מצות 'ואהבת לרעך כמוך' ששם נכלל כל התורה."
- ⁸ רמב"ם ספר המצוות שנה; הלכות נערה בתולה ב, יז.
- ⁹ רמב"ם יסודי התורה ה, ד: אעפ"כ מפני שעבר באונס אין מלקין אותו ואין צריך לומר שאין ממיתין אותו בית דין אפילו הרג באונס, שאין מלקין וממיתין אלא לעובר ברצונו ובעדים והתראה,